

AMINA KUPUSOVIĆ
(Sarajevo)

ŠIRENJE ISLAMA U VILAJETU PAVLI

Zemlja Pavlovića odnosno vilajet Pavli spominje se u ranim turskim popisima. Osmanlije su bosansko kraljevstvo zatekli razdijeljeno na četiri dijela. Dio kojim je upravljala bosanska vlastelinska porodica Pavlovića, zajedno sa djelovima te zemlje koje su ranije osvojili, Osmanlije su u prvobitnoj vilajetskoj podjeli podveli pod vilajet Pavli. 1469. godine ovaj vilajet obuhvatao je sljedeće nahije: Višegrad, Dobrun, Hrtar, Brodar, Borač, Prača, Studena ili Kamenska, Volujak, Glasinac, Pale i Olovo.¹ Neke od ovih nahija kasnije bivaju priključene drugim, a i administrativna podjela se mijenja. (Pošto ćemo radom obuhvatiti period od 1489-1604. širenje islama pratićemo u nahijama: Borač, Olovo, Dobrun, Višegrad, Hrtar, Brodar, Prača i Studena.)

Istraživanja smo zasnovali na originalnoj osmanskoj građi, tapu tahrir defterima, i to opširnim defterima za bosanski sandžak iz 1489.² i iz 1604. godine.³

Karakteristika područja o kome govorimo je da se nalazi na veoma značajnim putevima koji su spajali Sarajevo i ostale srednje i zapadne dijelove bosanskog sandžaka sa istokom i prijestonicom Carstva, Istanbulom. Tu se ukrštaju i značajni trgovački putevi, dok su trgovačke veze sa Dubrovnikom bile snažno razvijene još u srednjovjekovnoj Bosni. Na ovom području se nalazi i nekoliko rudnika, od kojih je najznačajniji Olovo.⁴

Stanovništvo koje su Osmanlije zatekli na ovim prostorima mahom je sjedilačko zemljoradničko i kao takvo, ono dobiva rajinski status. 448 vlaških domaćinstava sa 130 neoženjenih spominje se u vilajetu Pavli 1468. godine, a 1485. upisano je 393 domaćinstva i 133 neoženjena u 14 džemata. Izdat je i poseban zakon kojim se reguliše njihov status pod nazivom " Kanun džemati ef-

1. Hazim Šabanović, *Bosanski pašaluk*, Djela Naučnog društva BiH XIV, Sarajevo 1959, str. 130.

2. Başbakanlık Arsivi Istanbul TD No 24 (fotokopije Orijentalni institut Sarajevo br. 62). Prilikom obrade podataka iz ovog deftera koristila sam transkripciju ovog deftera koju je uradio Ešref Kovačević.

3. Ankara Tapu-Kadaastro Genel Müdürlüğü TD No 477 (fotokopije OIS 203), TD No 478 (fotokopije OIS 204), TD No 479 (fotokopije OIS 205).

4. Desanka Kovačević-Kojić, *Gradska naselja srednjovjekovne bosanske države*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1978.

lakan vilajeti Pavli". Već 1489. godine ove Vlahe pod imenom Vlasi Banjani zatičemo popisane u nahiji Maglaj, što znači da su tamo preseljeni.⁵ Poslije toga, Vlasi se više uopšte ne spominju u nahijama koje obrađujemo.

Širenje islama do 1489. godine već je dobilo značajne razmjere samim tim što je zahvatilo čitavo ovo područje-skoro sva gradska i seoska naselja. Skoro da nema konfesionalno čiste sredine. A ako takve i postoje, to su mala sela od po dva-tri domaćinstva. Iz popisa se očito vidi da se radi o domaćem stanovništvu i o prvoj generaciji muslimana, jer su skoro bez izuzetka imena očeva upisanih muslimana hrišćanska. Velik je broj upisanik mudžerreda muslimana.⁶ Broj mudžerreda prema broju nosilaca muslimanskih domaćinstava veći je od pola i kreće se u omjeru 4:7. Ovo dokazuje da su u islam masovnije prelazili mladi ljudi, pa osim ekonomskog interesa svakako ne možemo zanemariti i ideološku privlačnost nove vjere.

Da bismo, ošim razmjera, utvrdili i dinamiku širenja islama u ovim krajevima, pored spomenutih konsultovali smo i deftere iz 1516.⁷ i 1540.⁸, a pošto se radi o veoma opširnom materijalu obradili smo samo podatke za najveću i najnaseljeniju nahiju ovog područja, nahiju Borač. Krajem 15. stoljeća ona ima 162 sela i jednu varoš. Kasnije će ovoj nahiji biti priključena i nahija Prača tako da će 1604. imati 177 sela i 3 gradska naselja-Rogaticu, Praču i krajem 16. stoljeća osnovani Glasinac. 1489. godine u nahiji Borač bilo je 30 % muslimanskih kuća. Ako uračunamo i neoženjene i obuhvatimo sve poreske obveznike, onda taj procenat iznosi 39 %. Da je proces širenja islama bio vrlo intenzivan već krajem 15. i u prvoj deceniji 16. stoljeća potvrdiće nam podaci iz 1516. kada je već 68 % domaćinstava, odnosno 76 % poreskih obveznika primilo islam. 1540. ovaj procenat je 86 %, a 1604. nahija Borač je pretežno naseljena muslimanskim stanovništvom čiji procenat iznosi 99%.

Među pojedinim nahijama u vilajetu Pavli takođe ima razlika u intenzitetu širenja islama. 1489. najveći procenat muslimana je u nahiji Borač (30%), zatim dolaze nahije Olovo (23%), Prača (23%) i Višegrad (22%), dok ih je najmanje u Brodaru (13%), Hrtaru (13%) i Dobrunu (4%). I kasnije, kroz 16. i početkom 17. stoljeća evidentne su razlike među nahijama u pogledu procenta muslimanskog stanovništva u njima. 1604. najveći procenat muslimana ima nahija Studena (100%), zatim slijedi Borač (99%), Brodar (98%), Olovo (92%), Hrtar (92%), Višegrad (80%) i Dobrun (67%). U ukupnom broju stanovnika

5. Uvidom u deftere BBA TD 415 (OIS 77) iz 1485. i BBA TD 24 (OIS 62) iz 1489. ovo je utvrdio Adem Handžić. Vidi: Adem Handžić, *O kretanju stanovništva u regionu srednjeg toka Bosne (Međuprostor Maglaj-Doboj-Tešanj) od druge polovine XV do kraja XVI stoljeća*, Zbornik Migracije i Bosna i Hercegovina, Sarajevo 1990. 57-66.

6. mudžerred= neoženjen za rad sposoban član domaćinstva koji plaća resmi mudžerred 12 akči, za razliku od nosioca domaćinstva koji plaća resmi čift 22 akče.

7. BBA TD No 56 (fotokopije OIS 63) *Sunarni defter bosanskog sandžaka*.

8. BBA TD 211 (fotokopije OIS 75) i BBA TD No 432 (Fotokopije OIS 74).

čitavog ovog područja muslimani su zastupljeni sa 93 %.

1489. još uvijek ne primjećujemo značajniju razliku u širenju islama između gradskih i seoskih sredina. Čak bi se moglo reći da gradska naselja zaostaju za seoskim. U ovom razdoblju gradovi ne predstavljaju značajan faktor širenja islama i nemaju ulogu kakvu će kasnije, u 16. i 17. stoljeću, imati. To je i razumljivo, s obzirom da na ovom području još nema kasaba, tj. gradskih naselja orijentalno-islamskog tipa.

Zabilježeni su samo trgovi tj. pazari koji su kao takvi bili formirani već u srednjovjekovnoj Bosni bilo da se radi o trgovačkim središtima na značajnim prometnicama kao što su Višegrad, Prača i Rogatica ili o rudnicima kao što je Olovo. Pod nazivom *pazar* u ovom defteru se spominju sljedeća naselja:

Čataldža d. i. Prača u istoimenoj nahiji sa 60 hrišćanskih porodica, 4 udovice i 7 neoženjenih i 7 muslimanskih domaćinstava sa 3 neoženjena (ukupno 71 kuća).

Hrtar u nahiji Hrtar sa 76 hrišćanskih kuća, 4 udovice i 13 neoženjenih i 6 muslimanskih kuća sa 10 neoženjenih (ukupno 86 kuća)

Višegrad u nahiji Višegrad, sastavljen iz Gornje i Donje Varoši sa ukupno 167 hrišćanskih domaćinstava, jednom udovicom i 20 neoženjenih i 14 muslimanskih domaćinstava sa 7 neoženjenih (ukupno 182 kuće)

Priboj je u ovom defteru zabilježen u nahiji Dobrun. Ima 100 hrišćanskih kuća sa 6 neoženjenih i 3 muslimanske kuće. Njegovo stanovništvo, kao derbendžije, oslobođeno je poreza iz reda avarizi divanije i tekalifi orfije. (ukupno 103 kuće). Kasnije, u kanunnami iz 1516, određuje se da dvadeset vojnika dođe u varoš Priboj, tu se nastani i čuva je.

Dobrun u istoimenoj nahiji. Nastanjuju ga 53 hrišćanske porodice sa 6 neoženjenih i 4 muslimanske sa 2 neoženjena (57 domaćinstava ukupno).

Žrnovnica u nahiji Olovo ima 10 hrišćanskih i 17 muslimanskih kuća sa 8 neoženjenih (ukupno 27)

Olovo u nahiji Olovo ima 177 hrišćanskih kuća, 8 neoženjenih i 3 udovice i 3 muslimanske kuće sa jednim neoženjenim (ukupno 183 kuće).

Rogatica drugim imenom Čelebi Pazar (po Mehmed-čelebiju, sinu Isa-bega Ishakovića, koji je bio gospodar zemlje Pavlovića od 1463-1469, a u defteru iz 1489. upisan je kao posjednik velikog zemeta koji je obuhvatao između ostalog i pazare Višegrad, Praču i Rogaticu). Rogatica u ovom popisu ima 78 hrišćanskih kuća, 3 udovice i 6 neoženjenih i samo 5 muslimanskih kuća sa dva neoženjena (86). Značajan je podatak u ovom defteru da je u Rogatici izvjesni derviš Muslihuđdin podigao zaviju (tekiju) na zemljišnom posjedu koji mu je poklonio sam Mehmed-čelebi. Njen značaj je tim već jer na čitavom ovom području u ovom vremenu ne nalazimo još ni jedan islamski vjerski objekt. Osim vjerske uloge, tekije su, naročito u početku, imale i ulogu musafirha-

na. U sklopu tekija postojale su prostorije za boravak putnika, a dervišima je bila propisana briga o putnicima i njihovo ugošćavanje. Vjerovatno je i ova tekija, kao i ona koja se kasnije spominje kao zavija Šejh Junusa, a koju je podigao sam Bajezid II, imala, između ostalih, i ulogu musafirhane.

Širenje islama vezano je u gradovima za njihov urbani, demografski i ekonomski razvoj. U tom razvoju nije bilo stihije. Formiranje kasaba bilo je usmjeravano i pod stalnom kontrolom centralne vlasti.⁹ Prve džamije i na ovom području su carske, a redosljed razvoja pojedinih kasaba govori o njihovom strateškom i ekonomskom značaju i položaju. 1516. registrovane su džamije sultana Bajezida II u Rogatici i Višegradu. Prioritet razvoja imala su, dakle, gradska naselja koja su se nalazila na važnim putevima i koja su omogućavala nesmetan protok robe i putnika. Službenici ovih džamija nisu za svoju službu uživali timar, kao što je bio slučaj sa onima iz Careve džamije u Sarajevu, već su imali utvrđenu platu koja se obezbjeđivala iz harača kadiluka Višegrad.

Već 1516. godine u *Rogatici* je snažno izraženo širenje islama. Stanovništvo naseljeno u mahali oko džamije broji 24 muslimanske kuće i 7 neoženjenih, a u mahali varoši Rogatica ima 59 muslimanskih kuća sa 42 neoženjena i 42 hrišćanske kuće sa 11 baština i dvije udovice. Procenat muslimanskih kuća je 60 %.

Poznato je da gradski status uživa samo stanovništvo koje se bavi gradskom privredom, a stanovništvo agrarnog dijela grada ostaje u rajinskom statusu bez obzira na konfesionalnu pripadnost. Defter iz 1528-30.¹⁰ sadrži bilješku o muafijetu i gradskom statusu stanovništva kasabe Rogatica, gdje se navodi da oni ne plaćaju resmove i da su oslobođeni poreza avarizi divanije, a da jedino daju desetine na žitarice, voće i povrće, naravno ukoliko ih gaje. U veoma kratkom razmaku, od svega dvanaestak godina, procenat muslimanskih kuća je znatno porastao i dostiže 1528. godine 88 %. Gradski status privlači veći broj muslimana ili iz okolnih sela ili iz same varoši, pa mahala Careve džamije skoro udvostručava broj stanovnika. Među stanovništvom, osim vjerskih službenika-hatiba i mujezina, ima i timarlija, ali je većina stanovništva zanatlijsko. U bilješkama su navedeni krojači i tabaci tj. kožari. Istovremeno, opada ukupan broj kuća u mahali varoši sa 114 na 81 od kojih je 67 muslimanskih. Da Rogatica u prvoj polovini 16. stoljeća doživljava svoj procvat i poprima lik osmanske kasabe svjedoči nam i popis vakufa u defteru iz 1540. gdje se navodi vakuf kožara Alije, sina Bajramlije, koji je uvakufio 12 dućana, jednu tabhanu, vrt i 500 akči u novcu za opravku mosta i karavan-saraja.¹¹ 1558. višegradski kadija ovjerava vakuf-namu Husejn-bega, sina Ilijasovog, čijim vakufom Rogatica dobiva još

9. Adem Handžić, *O formiranju nekih gradskih naselja u Bosni u XVI stoljeću (uloga države i vakufa)*, POF 25, Sarajevo 1976. 133-169.

10. BBA TD No 157 (fotokopije OIS 65, folija 110)

11. Behija Zlatar, *Popis vakufa u Bosni iz prve polovice XVI stoljeća*, POF 20-21, Sarajevo 1974, str. 120.

jednu džamiju, hamam i vodovod.¹² Vjerovatno je ovo sin Ilijasa Arnauta, spahije koji je još ranije za održavanje mekteba i učenje džuzua uvakufio prihod od hamama i gotovinu od 10000 akči.¹³ 1604. Čelebi Pazar ima četiri mahale: mahalalu džamije sultana Bajezida, mesdžida Sinana vojvode, džamije Husejn-čelebija i jednu mahalalu hrišćana. Muslimanskih domaćinstava je ukupno 224 sa 32 mudžerreda, a hrišćanskih 6.

U *Višegradu* je, kao u Rogatici, podignuta džamija još za sultana Bajezida II i u njoj mahali 1516. upisano je 14 muslimanskih domaćinstava sa dva neoženjena.¹⁴ U dinamici širenja islama i razvoja, *Višegrad* zaostaje za Rogaticom. U njegovoj blizini nalazi se i jedna pravoslavna crkva (*Prečista?*) koja se spominje i kasnije 1604. Mahala Gornja Varoš, čije je stanovništvo u rajinskom statusu 1516. godine, ima 11 muslimanskih kuća i 118 hrišćanskih sa 18 baština i 3 udovička domaćinstva. Iako je *Višegrad* sjedište kadiluka u ovom periodu, on doživljava sasvim neznatan porast muslimanskog stanovništva, tako da je 1528. u ukupnom broju svega 19 % muslimanskih kuća.¹⁵ 1604. *Višegrad* još uvijek ima samo jednu džamiju, ali je broj kuća znatno veći (75 muslimanskih i 15 neoženjenih muslimana). *Varoš* u *Višegradu* brojala je 4 muslimanske i 32 hrišćanske kuće, a zabilježeno je i 30 pustih, tj. napuštenih baština. U mahali *Raška s. Radivojevog*, koja je 1528. imala 16 hrišćanskih kuća, 1604. zabilježeno je samo jedno hrišćansko i tri muslimanska domaćinstva, a dvije baštine su napuštene. (ukupno 71 % muslimana, 29 % hrišćana).

Osmanlije zatiču *Olovo* kao već značajan rudarski i trgovački centar. U njemu je i jedan od najranijih franjevačkih samostana. Eksploataciji rude *Olova* posvećena je velika pažnja. Već u popisu zakupa (*mukata*) u periodu između 1468-1479. godine nalaze se i zakupi na ovaj rudnik.¹⁶ U početku je stanovništvo *Olova* umjesto ispendže davalo 650 unci olovne rude, a umjesto harača po jednu filuriju. Međutim, već 1489. ta povlastica se ukida i ovo stanovništvo plaća sve poreze kao i ostala raja.

U popisu iz ove godine *Olovo* ima 177 hrišćanskih kuća, 8 neoženjenih i 3 udovice i 3 muslimanske kuće sa jedinim mudžerredom. Kasnije, u popisima iz 1516. i 1540, u *Olovu* je evidentirano 10 mahala, ali nijedna nije muslimanska. U skoro svakoj od njih izvjestan je broj muslimanskih kuća. Do odvajanja muslimana u posebnu mahalalu dolazi kasnije. Vjerovatno se jedna od postojećih pretvara u muslimansku jer 1604. zatičemo 9 hrišćanskih i 1

12. *Vakufname iz Bosne i Hercegovine* (XV i XVI vijek), Orijentalni institut Sarajevo 1985. str. 129-135.

13. Vidi bilješku 11.

14. BBA TD No 56 (OIS 63).

15. BBA TD No 157 (OIS 65)

16. Adem Handžić, *Rudnici u Bosni i Hercegovini u drugoj polovini XV stoljeća*, POF XXVI, Sarajevo 1978, str. 7-42.

muslimansku mahalalu. U ukupnom broju 15 je muslimanskih, a 131 hrišćanska kuća. Sudeći prema defterima iz 1540. i 1604. u Olovu dolazi do pada ukupnog broja stanovnika. 1540. broj stanovnika se skoro prepolovio (svega 132 domaćinstva u poređenju sa 261 u 1516. godini). Ono što je naročito zanimljivo za sam grad Olovo je činjenica da je do početka 17. stoljeća širenje islama u njemu zahvatilo svega 11% stanovništva, dok je u čitavoj nahiji procenat muslimanskog stanovništva 92%. Moglo bi se reći da je Olovo predstavljalo oazu hrišćanstva na ovom području. Od ukupnog broja kršćanskih domaćinstava u nahiji Olovo 61% živi u gradu Olovu. Osim uloge koju je vjerovatno odigrala katolička crkva, odnosno samostan koji se spominje u Olovu, svakako da je na ovakvu konfesionalnu i demografsku strukturu utjecala i činjenica da je Olovo rudnik. Sličan demografski razvoj, ili bolje reći stagnaciju i pad, doživljava i Fojnica, rudnik srebra, u kojoj je od 1468. do 1604. broj domaćinstava smanjen za više od polovine. I slučaj širenja islama je veoma sličan.¹⁷

Nasuprot ovakve situacije u Olovu, istovremeno u njegovoj neposrednoj blizini u prvoj polovini 16. stoljeća formira se sasvim nova kasaba od sela *Knežine*. Ono je u defteru iz 1489. godine brojalo svega 17 kuća, 10 hrišćanskih i 7 muslimanskih sa 10 muđžerreda muslimana.¹⁸ Ovo naselje doživljava nakon 1516. (kad ima 18 muslimanskih kuća sa 18 neoženjenih, jednu hrišćansku i jednu baštinu) pravi demografski procvat. Oko džamije sultana Selima I formira se muslimanska mahala i naselje dobiva status kasabe. Interesantna je 1540. kvalifikacija gradskog stanovništva eksplicitno izražena kao *džemaat ehl-i hiref*, odnosno skupina zanatlija, koja broji 105 muslimanskih kuća i 68 neoženjenih muslimana. Posebno je odvojen džemat raje varoši Knežina koji ima 15 muslimanskih kuća i 9 neoženjenih, a koji se navodi kao *džemaat reaja-i kadim* ili skupina stare raje. Pošto se u oba džemata radi o muslimanskom stanovništvu, ovo je karakterističan primjer raslojavanja na osnovu načina privređivanja. Na jednoj strani istaknuto je bavljenje zanatstvom a na drugoj poljoprivredom, iz čega proističe gradski, odnosno rajinski status. 1604. već dolazi do izvjesnog opadanja broja stanovnika pa mahala džamije ima 73 muslimanske kuće sa 23 neoženjena, a raju varoši Knežina čini 8 muslimanskih porodica.

Na primjeru ova četiri gradska naselja vidjeli smo da su kasabe obično nicala u ranijim gradskim naseljima ili su, tamo gdje je za to postojao jak razlog, stvarane sasvim nove. Najčešće se radilo o važnim putevima koje je trebalo obezbjeđivati, a za službu obezbjeđivanja stanovnici su obično sticali muafijet (odnosno oslobođenje od određenih nameta). Takav je slučaj sa derbentom *Glasinac* gdje je Ibrahim-aga podigao svoj vakuf koji je uključivao džamiju, karavan-saraj, dućane i mekteb i naselio izvjestan broj stanovnika koji su obezb-

17. Hatidža Čar-Drnda, *Prilog proučavanju prošlosti Fojnice i Kreševa od uspostave osmanske vlasti do početka 17. stoljeća*, POF 35, Sarajevo 1986. str. 133-161.

18. Alija Bejić, *Knežina i knežinska nahija u historiji i likovnom stvaralaštvu*, POF 26, Sarajevo 1978, str. 43-77.

jeđivali put.¹⁹

Značaj vakufa u procesu formiranja i razvoj kasaba, kao i u širenju islama i islamske kulture je veliki. Često su vakufi, u slučaju da se kasaba formira tamo gdje ranije nije bilo gradskog naselja, preuzimali na sebe plaćanje nekih rajinskih poreza umjesto stanovnika kako bi inicirali i ubrzali doseljavanje.

19. Ankara Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü TD 479 (fotokopije OIS 205, folija 29)

Naseljena mjesta nahije Borač po popisu iz 1489.

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
1. Batočeva (240)	3	4	18	2	
2. Bihće Luka (259)	2		5		
3. Bijosko (272)	16	3	23	3	3
4. Borač (287)	3	2	8		
5. Pazar Borač, drugim imenom Rogatica, Čelebi Pazar (258)	5	2	78	6	3
6. Borisavje (76)	1		10	3	
7. Borjanići (296)	8	2			
8. Borovac (285)	5	3	4		
9. Bradražići (44)	2		3		
10. Brčigovo (273)			25	3	1
11. Brda (45)	7	14	26	5	2
12. Bukovik (77)	3	4			
13. Bukovik (185)	1				
14. Crkveni Potok (284)	3	2			
15. Crnčaj (245)	1	1	3		
16. Crnčaj (235)	2	4	22		
17. Crni Vrh (282)	4	1	5		
18. Crnjak (44)	4	1	7		
19. Čadovina (279)	3		10	2	1
20. Čelopek (290)			6		
21. Čelovići (11)		1	1		
22. Čemernica (76)	4	2	4		
23. Čičeva (184)	1	1	1		
24. Dobrašin (293)	6	3	4		
25. Dobričevići (44)			3		
26. Dokoli (185)	1		4		
27. Dolik (44)	7	2	7		
28. Dolinac (292)	1		3		
29. Dolnja Oso (315)	10	1	10		1
30. Dolnja Pesnica (86)	1		2		
31. Dolnja Rakitnica (85)	1	1	1		
32. Dolnje Jadre (48)	4	2	51	1	
33. Dolnji Nešat	2	2	10		
34. Dolnji Seljani (321)	4	3	8		
35. Dolnji Stranjani (283)	6	3	9		
36. Dolnji Vratun (371)	5	6	21	3	
37. Dolnji Žulj (284)	11	3	2		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
38. Dragograd (292)			2		
39. Dragolovići (292)		1	1		
40. Drinjev Dol (274)	1		4		
41. Drugova Njiva (236)	7	1	10		
42. Duga (310)	6		7		
43. Fačina (215)			2		
44. Fočić (279)	3	3	8		
45. Gostić (43)	2	6	5	1	2
46. Gorita (44)	3	3	3		
47. Gornja Rakitnica (85)	1		3		
48. Gornje Strane (287)	2	4	9		
49. Gornji Dretun (275)	1		2	1	
50. Gornji Gostić (215)	1		8	3	
51. Gornji Nešat (276)	3		3	1	
52. Gornji Seljani (286)	5	9	31	1	
53. Gostović (279)	6	3	9		
54. Grab (291)	5		5		
55. Grabovica (11)			4		
55. ^a Grabovica (185)			2		
56. Gradčanica (288)	1	2	7	1	
57. Gučevo (288)	3		6		
58. Hanići (280)	6	4	14		1
59. Hladilo d. i. Kladnik (10) d.i. Vrhprača	6	2	10	1	
60. Hručani (281)	13	11	10	1	1
61. Ilino (293)	2	1	9		2
62. Irtijas (185)	1				
63. Izgomajna (280)	2		10		
64. Iviće (296)	3	1			
65. Ivje (280)	2		3		
66. Jazovica (250)	2	1			1
67. Kamnica (184)	1	1	6		
68. Koprivna Luka (282)	2	1	4		1
69. Koprivna Luka (291)	4		4		
70. Kovrha (43)	7	9	4		1
71. Kozodri (308)	5	2			
72. Krujić (43)	6	2	6		1
73. Kukavice (44)	5	6	4		2
74. Kupilište (85)	1	1	3		
75. Lansko (277)	2		1		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
76. Logodri (44)	3		4		
77. Luka (228)	4	1	7		
78. Ljubotina (235)	3	3	7		
79. Ljubotina (241)	1		4	1	
80. Memlak (281)	1		2		
81. Mičivoda (44)	3	3	6		
82. Mihal (295)	5		4		
83. Morakov Dol (294)	12		9		
84. Nešat (185)	2	1	3		
85. Nikolići (242)	6	1	6		
86. Nikolići (184)	1	1	2		
87. Obri (184)	3		1		
88. Odanići (287)	3	2	18		
89. Oglavko (185)	1		1		
90. Okrugla (260)	4	4	36		1
91. Orahovo (285)	5	2	10		
92. Osadno (43)	4	1	5		
93. Osatnica (291)		1	2		
94. Osječani (84)	8	16	62	1	2
95. Ostrići (308)	4	6	12	2	
96. Otravica (283)	4		3		
97. Pihnići (300)	1	1	10		
98. Plana (315)	3		6		1
99. Počerići (173)	2	2	9		1
100. Podgorje (292)			3		
101. Podgrađe (282)	6	1	6	1	
102. Podgrađe (300)			3		
103. Podgrađe (275)	36	27	37		3
104. Podstjene (283)	3	2	16		
105. Podtisovica (259)	7	1	6	1	
106. Pogrdovnica (215)	1		8	3	
107. Ponor (47)	7		2		
108. Predići (173)	4	2	9		1
109. Pridvorica (44)	2	2	5		1
110. Prosika (288)	1	1	4		
111. Proskunica (289)	3	3	8		1
112. Prostrnjica (241)			4		
113. Prporište (281)	9	11	20	2	
114. Pšena Krena (278)	1		7		
115. Rakovica (287)	2	1	9		

IME MJESTA (broj folije)	Mosl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
116. Radičić (43)	11	3	10		
117. Radimlje (280)	1		6		
118. Radinići (276)	31	6	41		
119. Radnić (83)	9	8	32	2	
120. Rakočići (185)	1		4		
121. Ravasnica (194)	4	1	3		
122. Ričica (242)	5	4	26		
123. Rogatica v. Oborac					
124. Ružići (292)	1		1		
125. Sebiradinovići (290)	1		16	1	
126. Selac (296)	1	2	4		
127. Selište (245)	1		5		
128. Simšić (295)	1		6		
129. Skobilica (45)	3	8	19	1	1
130. Slivne (250)		2	3	1	
131. Sočice (292)			3		
131. ^a Sočice (45)	6	4	29		
132. Srednja Loznica i Dolnja Loznica (290)	2		4		
133. Srednje Strane (371)	4	2	6		
134. Stajan (293)	4	3	3		
135. Strah (77)	3	1	1		
136. Strašnica d. i. Straškovići	2		5		
137. Stražište (290)	11	2	22	1	
138. Strnac (292)	4	3			
139. Sudići (281)	7	2	3		
140. Suha Sudanica (288)	2		1		
141. Surova (286)	1	1	1		
142. Svitlina (285)	8	3	18		1
143. Šelbesići (325)	9	8	21		2
144. Šelkovići (291)	3	2	3		
145. Toplić d. i. Toplik (259)	8	1	27	1	1
146. Trnovo (294)	5	1	5	1	
147. Turbovići (185)	2		2		
148. Tvrdomišlje (263)	29	7	27		
149. Umur Kobilica (274)	6	3	7		
150. Ustiprača (233)	6	14	39	2	4
151. Vihna (237)	4	3	9		2
152. Vihra (236)	9	3	8		
153. Vinča (282)	4	4	12	1	

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
154. Vitrenik d. i . Popović (288)	6		6	1	
155. Vituz (194)	1		1		
156. Vragolovi (292)	3				
157. Vragolovi (296)	4				
158. Vrtar (292)	1		3		
159. Vrhbarje (263)	3	4	9		
160. Vrhhlaz (277)	5	6	29	3	1
161. Vrhprača (285)	14	5	13		
162. Vrtica (250)	4	1	10		
163. Zabrđe (293)	4	1	2		
164. Zagorica (278)	3		21	1	1
165. Zakome (279)	7	3	16		
166. Zemljegrah (274)	4	2	31	3	
167. Želičina (85)	5	1	10		
168. Žitovac (198)	3		1		

Naseljena mjesta nahije Olovo po popisu iz 1489.

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
1. Bakić (410)	6	4	30	7	
2. Bastva (252)	1		3		
3. Berisalić (244)	4	3	5		
4. Bila Voda (251)	2	3	6		2
5. Bila Voda (247)	2	1	5		
6. Bila Voda (239)	2	2	10	2	
7. Bogišići (242)	2	1	21		
8. Bogunovići (239)	1	1	12	2	
9. Brgoševići (9)	2	3	20	2	
10. Cerjan (254)	2				
11. Cvićevine (246)	1		5		
12. Čičal (9)	2	1	23	2	
13. Dabovići (247)	5		9		
14. Davčići (283)	8	26			
15. Delpeter (217)	1		5	1	
16. Dobrojevići (246)	2	2	8		
17. Dobrošići (286)			2		
18. Dolac (249)	8	3	6		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
19. Dolnje Slivne (252)	6	1	10	4	
20. Dolnji Dušići (249)			6		
21. Dolnji Kuti (326)	1	1	5		
22. Dragobratići (298)	13	5	7		
23. Dragomilići (72)			6		
24. Džunište (243)	3	3	7	1	
25. Gordići (251)	3	4	7		
26. Gornja Lepenica (241)	1		11		
27. Gornje Babine (277)	15	8	24	2	3
28. Gornje Slivne (173)	1	2	5		
29. Gornji Bušići (249)	4	7	22		
30. Gornji Kuti (326)	11	5	11		2
31. Gornji Žulj (244)	10	2	5	2	
32. Grabovica (10)			4		
33. Jablanica (173)	2	1	6		
34. Jablanica (246)	2	1	1		
35. Jablanica (252)	1	1	1		
36. Klajišići (243)	2	2	24		4
37. Klinčići (246)	2	2	11		
38. Knežina (239)	7	10	10		
39. Koprivna Brda (241)	2		12		
40. Kozjak (247)	1	1	11		4
41. Krajišići (286)			3		
42. Krivdčići (217)			4		2
43. Krivice (284)	1		4		1
44. Krtoli (186)	4				
45. Kućica (253)	1		18	1	
46. Kurtići (250)	2	2	3		
47. Liska d.i. Palašica (244)	4	11	21	1	
48. Ljubimlje (402)			4		
49. Mala Dolnja Srnica (286)	2	2	5		
50. Medojevići (249)	4	7	22		
51. Međupalizi (260)	1	6	41	5	1
52. Međuričje (245)	1	2	24		
53. Metilj (240)	1		9	2	
54. Mijočinići (284)		2	19		
55. Milojevići	8	2	3		
56. Miloradići (244)	1		6	1	
57. Milunovići (253)	3	3	10	2	
58. Novačka (246)			3		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
59. Novačka (248)	1		3		
60. Novačka (252)	2		5		
61. Pazar Olovo (8)	3	1	17	8	3
62. Orlja (253)	1	2	11	5	1
63. Petrovići (245)	4	7	13	2	
64. Podojdol (241)			8		
65. Podplavina (254)			1		
66. Polčitovići (248)	1	1	9		
67. Poljanica (410)	4	1	6	1	
68. Ponor (9)			9	2	
69. Pridvorica (102)	12	5	8	1	2
70. Pridvorica (180)	5	7	35	1	3
71. Radilovići (253)	1		14		2
72. Ragočići (251)	4	2	8	1	
73. Risnici (217)	9	4	17		
74. Sedice (286)	3		3		
75. Slivanj (227)	3	1	3		1
76. Solun (246)	1	1	4		
77. Starice d. i. Starčići (322)	1	1	1		
78. Stavice (286)	9	3	1		
79. Stojakovići (247)	8	9	6		
80. Šaračice (251)	1	3	3		
81. Trbuk (77)	1	2	3		
82. Tmovik (248)	5	10	21		
83. Uzrodići (248)	1	1	7		
84. Vodovađe d.i. Doli (239)	4		12		
85. Vranica (261)	7	5	13	1	
86. Vrutka (216)	22	15	18	3	2
87. Vukotović (411)	1	4	7		
88. Vukovići (217)		1	2		
89. Zagrađe (410)	1	1	7	2	
90. Pazar Žrnovnica (223)	17	8	10		
91. Žrnovnica (243)	3	3	18	1	
92. Žučka	8	4	12		

Naseljena mjesta nahije Dobrun po popisu iz 1489.

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
1. Bibak (451)	1		10	1	

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
2. Burkovići (454)			14	12	
3. Pazar Dobrun (452)	4	2	53	6	
4. Dolnje Valinove (332)	2	2	20	5	
5. Drila d. i. Potogovina (452)	1		2		
6. Jablanica (301)			23	1	1
7. Mačevići (313)			7	3	
8. Podgrađe (309)			9	3	1
9. Popov Dol (303)			5		
10. Pazar Priboj (50)	3		100	6	
11. Rizdol (451)			15	3	
12. Rolac (454)	1		2		
13. Smrdan (312)			10	10	
14. Srednje Vilново (453)	1		20	1	1
15. Stolac (307)	1		10	1	
16. Šete (452)			9		
17. Šovagovina (328)	2		12	1	
18. Trabina (454)		1	16	3	
19. Vihnji Potok (313)			13	3	
20. Zagri(302)		1	9		

Naseljena mjesta nahije Višegrad po popisu iz 1489.

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
1. Babin Potok (299)	11	12	38	3	
2. Biševići (270)	4	4	13	1	
3. Brod Rešić d. i. Šušir (441)	2		4		
4. Češalj (442)	1		13	5	1
5. Dogonica (455)		1	12		
6. Dolik (314)	1		1		
7. Dolik (305)	13	7	8		1
8. Dolnja Bila d. i. Češljar (242)	2	4	30	5	
9. Dolnja Jelešnica (303)	6		18	2	1
10. Dolnja Mijoča (271)			1		
11. Dolnje Obrvine (453)	5	4	15		
12. Dolnje Unište (445)	4	3	7		
13. Dolnji Velji Lug (257)	3	2	23	6	4
14. Dubovik (440)	5	2	10	2	1
15. Durmišlje (303)	9	6	14		1

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
16. Dušica (314)			3		
17. Garice (257)	1	1	10		
17. ^a Glogova (454)	7		1		
18. Gornja Bila (302)	3	2	13	3	2
19. Gornja Jelašnica (440)			3	2	
20. Gornja Mijoča (271)	3		2		
21. Gornje Obrvine (453)	1	1	1		
22. Haluge (306)			7	3	
23. Holunići (314)			2		
24. Hvalinovići (303)	3		3		
25. Jagodina (304)	3	11	23	1	3
26. Kaljani (314)	2		1		
27. Koritnik (319)	6	10	19		
28. Kostilj (Gostilj) (301)	7	7	23	1	2
29. Košut Bali (453)	1	1	6		
30. Kriva Strana (186)	2				
31. Labinci (302)	1	4	19	4	1
32. Lazi (270)	1	1	4		
33. Lipovčić (443)			20		
34. Loznica (445)	4	2	5		
35. Međurice (312)	7	5	10	1	
36. Međusela (444)	2		12	1	1
37. Mršava (313)	2	2	5	1	
38. Okrugla (443)	7	3	7		1
39. Pali (257)			5	2	
40. Pasat (450)	3	8	9	2	
41. Pločnik (441)	4	3	14		1
42. Podritnići (305)			2	1	
43. Pridvorica (271)			6		
44. Pridvornica (313)	1	2	3		
45. Sasa (15)		1	1		
46. Selce (203)	14		27	5	3
47. Skovrg (186)			3		
48. Slatina (271)	4		1		
49. Srednja Ložnica (441)	4	2	5		
50. Strašnica d. i. Sirisković (313)		1		1	
51. Strmice (312)	26	8	17	1	1
52. Stuhova (270)	26	10	23	2	
53. Šetići (307)	5	2	2		
54. Šip (299)	1	2	13	1	

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
55. Šip (269)	4	3	8	1	
56. Ustibare (305)	1		4		
57. Ustidabar (372)	2	3	15	1	
58. Vidojevo (269)	2	8	43	5	
59. Pazar Višegrad:					
Mahala Gornja Varoš (256)	4	3	151	16	
Mahala Dolnja Varoš	10	4	16	4	1
Džemaat posadnika višegradske tvrđave, postali raja (445)	1		3	1	
60. Vranjsko (314)			3		
61. Vranjsko (440)	7	9	51	4	3
62. Vranjsko (447)					
Osojno i Prisojno	1	1	9	1	
63. Zamrštore (271)			3		
64. Zamnica (441)	1	2	13	1	
65. Zirče (271)			2		
66. Žljeb (186)	2		2		

Naseljena mjesta nahije Hrtar po popisu iz 1489.

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
1. Dolnja Kuka (302)	2	2	2		
2. Dolnje Izgrađe (309)	1		14	3	
3. Dolnje Obramlje (307)		3	16		
4. Dolnje Tatovice(Tatnice)(288)	1	1	9	2	
5. Dolnji Gostilj (445)	8	4	7	1	1
6. Dolnji Žljeb (308)	6	2	16		1
7. Gornja Loznica (309)	2	1	8		
8. Gornje Obramlje (257)	2	2	16	1	
9. Gornje Očevo (310)	3		18	1	
10. Gornje Tatovice (309)	1	3	11	1	
11. Gornji Gostilj (308)	1	1	2		
12. Gornji Izgrad (237)	1		8		
13. Gornji Velji Lug (301)	3	1	23	1	2
14. Hoteševa (311)	2	2	14	1	
15. Pazar Hrtar (298)	6	10	76	13	4
16. Izgrad (304)			1		
17. Klačnik (442)			5		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
18. Klačnik (310)	4	9	66	3	5
19. Petrića Polje (Bližnje Polje)(442)			2		
20. Plavica (311)	9	11	29	1	4
21. Prido (299)	5	5	55	6	2
22. Ristići (307)		3	26	2	
23. Srednje Obramlje (257)	19	6	4	1	
24. Šutarevo (46)	1	3	93	7	7
25. Uskovrha (314)			16		
26. Žljeb (444)	11	4	40	5	1

Naseljena mjesta nahije Brodar po popisu iz 1489.

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
1. Bilište (443)	2		11		
2. Bresne Stijene (267)	4	3	10	1	
3. Brodar d. i. Medved (297)	2	2	23	5	1
4. Crijep (269)	1	4	15	1	3
5. Crnica (305)	2	2	3	1	
6. Crni Vrh (267)	1	1	24	2	
7. DolnjaMedveđa (268)	4	9	24	1	
8. Dolnja Orahovica (266)	4	3	30	2	2
9. Dolnja Rusnica (296)	5		9		
10. Dolnji i Gornji Komornik(265)	6	1	60	3	
11. Dubočica (442)	2	1	8		1
12. Došlica (267)	1	3	13	1	
13. Gornja Orahovica (266)	2		20		2
14. Gornja Rusnica (304)	2	4	9		
15. Hladol Dol (269)	2	2	19	4	
16. Hmeljna Luka (315)	2	3	15	1	1
17. Krive Strane (305)	6	5	11		1
18. Lisova (268)	1	1	36	3	
19. Marino (266)	4	2	32		
20. Orahovica (294)	2	2	21	3	
21. Osojno (268)	3	3	20		
22. Plaz (304)	4		11	1	2
23. Pokrivenik (322)	1		2		
24. Posternići (265)	3	2	31	1	3

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
25. Rogojnica (305)	3	2	8		1
26. Stubla (305)	1	2	5		
27. Velju Ravne (267)	2	2	11	1	

Naseljena mjesta nahije Čataldža (Prač) po popisu iz 1489.

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Neož.	Udov.
1. Pazar Čataldža d. i. Prača (258)	7	3	60	7	4
2. Dolnja Vinča (76)	1	1	7	2	
3. Gornja Brnjica (289)	14	6	16		
4. Kaljani (75)	7	16	25	1	
5. Kamenica (278)	17	15	29		2
6. Srednja Vinča (76)	2	6	14	3	1

Naseljena mjesta nahije Borač po Sumarnom popisu bosanskog sandžaka iz 1516. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Baština	Udov.	Čif.
1. Batočeva (65)	25	12	6	3		
2. Belosalići (66)	8		9			
3. Borač (69)	12	4				
4. Borisavica (64)	16	6	5	2		
5. Borišići (63)	2	1				
6. Borjanići (69)	26	9	6			
7. Borovsko (66)	6	5	4	1		
8. Bradražići (67)	5		8			
9. Brčigovo (64)	12	2	7	2		
10. Brda (27)	28	35	12	17		
11. Crkovni Potok (34)	6	2	4		1	
12. Crnčal (68)	31	32	5	4	1	
13. Crnići (65)	7	2	2			
14. Crnići (71)	9	2	1			
15. Crni Vrh (63)	9	2	3			
16. Čadovina (65)	23	6	5			
17. Čelopek (6)	2	3	1			

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Baština	Udov.	Čif.
18. Čelopek (67)	6		1	1		
19. Čemernica (67)	21	16	9	5		
20. Datelj (65)	25	8	3	2		
21. Dobrišina (69)	12	4	2	1		
22. Dokolin (61)	6	4	6			
23. Dolnja Brnjica (66)	7	7	3	2		
24. Dolnja Lepenica (66)	6	2		1		
25. Dolnja Rakitnica (71)	7	7	3			
26. Dolnje Strane (67)	11	9	2		1	
27. Dolnja Vinča (64)	15	3	8	4		
28. Dolnji Dretun d. i. Čemernica (vidi)(67)						
29. Dolnji Oso (28)	20	13	3	5		
30. Dolnji Seljani (63)	16	8	1			
31. Dragolovići (70)	1	1	3	1		
32. Drugova Njiva (73)	25	21	2	2		
33. Dub (63)	29	14	5	1		
34. Dolnji Nešat (71)	16	18	7	1		
35. Đenovići (66)	15	9	2			
36. Gornja Vinča (73)	2	1	6			
37. Grabovica (6)	14	4	2	3		
38. Gornja Lepenica (64)	13	11	8	1		
39. Gornje Strane (63)	11	11	4	1		
40. Gornja Vinča (65)	25	12	4	4	1	
41. Gornji Oso (65)	28	23	12	4		
42. Gornji Seljani (63)	27	22	15	6		
43. Gradčanica (66)	6	5	3	3		
44. Gučevo (67)	9	3	4			
45. Gornja Brnjica (69)	23	14	5	4		
46. Gučići (69)	15	5	1	1		
47. Gornja Koznica (70)	3		5			
48. Gornja Rakitnica (70)	12	7				
49. Grab (70)	12	3	1			
50. Hručani (63)	22	7	2	2		
51. Hmeljinjak (69)	4	2				
52. Izgomanja (65)	11	3	3	2		
53. Ilino (67)	8	5	9			
54. Istrska (67)	9	2	2	2		
55. Irtijas (67)	3					
56. Jazovica (66)	4	2				
57. Jelovica (69) (Ploča)	7	1		1		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Baština	Udov.	Čif.
58. Kuće (58)	8	1		4		
59. Kamenica (27)	59	25	4	2	2	
60. Kaljani (64)	39	21	7	7	1	
61. Kozadre (64)	4	5		1		
62. Kolibac (65)	6	3				
63. Kopilište (65)	4	5	1			
64. Krivci (67)	11	8	3			
65. Koprivna Luka (70)	15	4		4		
66. Križevići (71)	13	3	17	2		
67. Lanska (27)	5					
68. Lapun (71)	7	5		1		
69. Loznica (67)	6	5	8			
70. Ljubotina (65)	15	7	2	2		
71. Mrakodol (58)	14	7		4		
72. Moševa (63)	5	1	35			
73. Milotina (64)	10					
74. Mojodožići (Mojdorožići)(64)	21	11	11			
75. Mali Gornji Dretun (65)	3	1	1			
76. Mujočinići (65)	5	2				
77. Mihal (68)	10	2		1		
78. Miljače (70)	13	3	7			
79. Neorići (72)	2	2	8			
80. Neorići (66)	3		7			
81. Nikolići (70)	11	7	2	4		
82. Obri (66)	24	10	5	7		
83. Okrugla (71)	42	47		9		
84. Omrka d.i.Omrkova Bila (67)	23	3	1	1		
85. Orahova (72)	16	7	2			
86. Osječani (63)	59	33	26	12	1	
87. Osatnica (71)	3		1	1		
88. Ostrič (64)	22	7	13	4		
89. Otravica (67)	8					
90. Pešica (15)	4	4		2		
90. ^a Ploča v. Jelovica						
91. Ploška (63)	33	16	10	3		
92. Podgrađe (61)	14	7		2		
93. Podpečje (67)	7	7	7	2		
94. Podpleševica (15)	24	15	4	1		
95. Podstjene (64)	21	7	3	3		
96. Podrumska (82)	2	2				

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Baština	Udov.	Čif.
97. Ponor (69)	4	2				1
98. Ponor (70)	13	19		2		
99. Pribičići (70)	10	4	20	1		
100. Pribiševići (66)	2	1				
100. ^a Prosjedženo (64)	3					1
101. Proskunica (66)	9	10		3		
102. Prporište (66)	24	7	4	4		
103. Prutinići d. i. Loznica (69)	4		3			
104. Pšena Krina (67)	9	7	3	1		
105. Radiš (28)	49	27	18	4	7	
106. Radiševići (71)	9	4	4	2	1	
107. Radimlje (63)	5	3	1	1		
108. Radnići (26)	72	61	23	11	2	
109. Rakočići (65)	6	7	1			
110. Rakovica (63)	7	3	1	1		
111. Raspođići (28)	16	4	11			
112. Raškovići (70)	5	2		2		
113. Rašavnica (69)	11		1	8		
114. Pazar Rogatica (15) d. i.						
Čelebi Pazari						
Mahala džamije	24	7				
Mahala varoši Rogatica	59	42	42	11	2	1
115. Ružići d. i. Drajlika (69)	1		1	1		
116. Sas (6)	8	2	7	4		
117. Šušice (69)	5	2	1	2		
118. Sočice (66)	21	5	7	4		
119. Srdanovići (67)	3	4	2	1	1	
120. Srednja i						
Dolnja Loznica (70)	8		1	1		
121. Srednja Ljubovina (66)	11	1				
122. Srednja Vinča (65)	13	5	8	5		
123. Srednje (65)	15	3	3	2		
124. Srednje Strane (69)	13	1	12	2	1	
125. Staban (68)	5	2	1	1		
126. Stražište (67)	38	10	8	3	1	
127. Strmac (64)	8	11	4	1		
128. Strmac (68)	15	8	6	4		
129. Sudići (69)	6	3	2			
130. Suha Studenica (67)	5	2				
131. Surovi (67)	7	5	1	1		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Baština	Udov.	Čif.
132. Svitlina (23)	24	15	6	4		
133. Šiljkovići (71)	10	2	7	2		
134. Šimšići (76)	10	6	3			
135. Šište (73)	2	1	1	1		
136. Šljivna (66)	8		2			
137. Štavice (66)	16	9				
138. Štitarići (67)	2					
139. Toplik (15)	45	21	10	4	1	
140. Tošina (71)	8	5	4			
141. Tmovo (73)	8	4				
142. Tvrdomišlje (63)	52	49	6	6		
143. Uskopljica (63)	26	13	6			
144. Ustiprača (65)	26	16	5	13		
145. Uvće (66)	15	4	7			
146. Betrenik (65)	14	10	9	2		
147. Vihre (68)	10	13	2	3		
148. Vituz (71)	3					
149. Vragolovi (68)	14	1		1		
150. Vranišev Dol (68)	5	4	2	1		
151. Vrhlazje (27)	19	12	10	9	1	
152. Vrhprača (6)	39	14	3	6		
153. Vrhprača (23)	24	21		1		
154. Vrtica (68)	9	7	2	3		
155. Zagorica (67)	11	10	8	4	1	
156. Zakome (66)	25	21	5			
157. Zemljegre (64)	14	7	7	13		
158. Ziličina (69)	20	16	4	4		

Nascljena mjesta nahije Borač po popisu iz 1604. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
1. Batočeva d. i. Kovačica (169)	30	17		
2. Beheći d.i. Petrovo Polje (40)	57	12		
3. Belosašići (224)	14	2		
4. Berberište (228)	28			
5. Bereg (11)	16			
6. Borač (139)	20	5		
7. Borač d. i. Bila Rika (126)	14	2		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
8. Varoš Borač d. i. Zvonik (148)	40	3	4	
9. Borisavac (150)	33	3		
10. Borišići (166)	4			
11. Bornanovići d.i. Crnjevica (13)	35			
12. Borovsko (32)	26			
13. Brčigovo (153)	20			
14. Brda (117)	70	5		
15. Crnići d.i. Kostovići (135)	8			
16. Crnići d.i. Ribašići (210)	30	6		
17. Crnač (138)	2			
18. Crni Potok (178)	10			
19. Crni Vrh (191)	12			
20. Čadovina (152)	29	8		
21. Kasaba Čelebi Pazar d.i. Rogačica (142)				
Mahala džamija sultana Bajazida				14
Mahala mesdž. Sinan-vojvode	15	2		
Mahala džam. Husejn-čelebija	121	15		
Mahala hrišćana u Čelebi P.			6	
22. Čelopek (201)	7			
23. Drugi Čelopek (202)	9			
24. Čeman (17)	16			
25. Datelji (98)	17			
26. Delnovac (109)	6			
27. Mezra Digan (186)	3			
28. Dobruša (73)	16	1		
29. Akindžije s. Dobruše (74)	6			
30. Dokolin (101)	13			
31. Mezra Dolnja Dub (61)	5	5		
32. Donja Rakitnica (31)	15			
33. Dolnja Lepnica (63)	3			
34. Dolnja Brnjica (87)	20	3		
35. Akindžije s. s. (88)	1			
36. Dolnje Stranc (115)	21	2		
37. Dolnji Seljani (123)	17			
38. Dolnja Osoja (184)	36			
39. Dolnja Vinča (205)	40	9		
40. Dolnji Dretun d.i. Čemernica (221)	29	1		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
41. Dolnji Nešat (237)	29			
42. Mezra Dobrovići (97)	1			
43. Mezra Dragaši (7)	1			
44. Dragolovići (202)	6	2		
45. Drmica (246)	5	2		
46. Drugova Njiva (85)	28	2		
47. Dub (60)	30			
48. Duge (80)	14			
49. Mezra Dvorište (274)	3			
50. Đenovići	25	1		
51. Kasaba Glasinac (136)				
Mahala džamije Ibrahim-age	62	7		
52. Gornja Brnjica (131)	25	2		
53. Gornja Lepenica (62)	13			
54. Gornji Nešat (230)	4			
55. Gornja Osoja (208)	43	1		
56. Gornja Rakitnica (54)	11	2		
57. Gornji Seljani (113)	58	5	1	
58. Akindžije s. s. (114)	8	1		
59. Gornje Stranc (206)	16	3		
60. Gornja Vinča (203)	26	7		
61. Gornja Vinča upisana kao vojnčka	10			
62. Gostići (8)	9	6		
63. Grabovica (198)	15			
64. Gradčanica (106)	17	5		
65. Gučevo (22)	9			
66. Gučići (149)	12	5		
67. Hmeljinjak (70)	1			
68. Hvalinovići (233)	9		5	
69. Irtijas (3)	8			
70. Mezra Irtijas	2			
71. Ilino (103)	19	4		
72. Ivje (69)	21			
73. Izgomanje (59)	10			
74. Jazovnica (151)	9	1		
75. Kaljani (229)	34	2		
76. Kamenica (226)	60	8		
77. Karatići (276)	4			
78. Koprivica (29)	20	5		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
79. Koprivna Luka (175)	11	2		
80. Kadica (110)	2			
81. Košuta (160)	15	13		
82. Kozadre (50)	14			
83. Kovanj (212)	15			
84. Krajik (6)	30			
85. Kotlište (15)	7			
86. Krčan (172)	24			
87. Lanska (236)	7			
88. Loznica d. i. Brusik(37)	14			
89. Ljubotina (102)	20	3		
90. Mezra Ljubotina (103)	1			
91. Mezra Ljubovići (45)	2			
92. Makič i Dvorište (12)	10	4		
93. Mali i Gornji Dretun (155)	9			
94. Mihalj (217)	5			
95. Milošina (180)	5			
96. Miljače (163)	30			
97. Mojodožići (56)	39	2		
98. Mezra Mušanova (188)	28			
99. Neorići (264)	1			
100. Nepravdići (195)	35	3		
101. Obri (1)	50	2		
102. Obrovica (268)	5			
103. Okruglo (141)	100	3		
104. Omrko d. i. Omrkovo selo (179)	12			
105. Mezra Omšići	1			
106. Osadnica (116)	16	2		
107. Osadno (5)	30	4		
108. Osječani (95)	59	13		
109. Osječko Brdo (96)	1			
110. Orahovo (125)	23	2		
111. Ostrnik (36)	34	8		
112. Pašin Dol (267)	3	8		
113. Petkovići (242)	11			
114. Pešića Luka (130)	11			
115. Planje (134)	9			
116. Ploča (46)	11			
117. Ploška (71)	41	2		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
118. Pogradčiči (21)	5			
119. Podgorje (231)	5			
120. Podpeće (64)	13	5		
121. Podstjene (76)	24	2		
122. Podplješevica (164)	30	9		
123. Akindžije s. s. (165)	2			
124. Podrumska (271)	1			
125. Podgrađe (234)	5			
126. Podkraj na Glasincu (265)	5			
127. Pomnoviči (23)	2			
128. Ponor d. i. Brest (78)	5			
129. Ponor (189)	21			
130. Predgrađe (39)	13	13		
131. Prača (65)				
Mahala džamije Mustafa-bega	49	15		
Mahala džamije miralaja				
Mustafa-bega	16	2		
Raja spomenute kasabe	30	2	7	
132. Pribičiči (218)	12			
133. Proskovica (94)	28	3		
134. Pribišević (185)	15			
135. Prusničevo (216)	9	1		
136. Pšena Krena (67)	20	8		
137. Radič (182)	75	1		
138. Akindžije s. s. (183)	5			
139. Radiniči (111)	35	4		
140. Radimlje (161)	10			
141. Mezra Radunović Luka (28)	2			
142. Rakovica (105)	9	1		
143. Rakočiči (104)	7	1		
144. Raspodiči (120)	24	4		
145. Raškovići (259)	2			
146. Razbojina (4)	8	1		
147. Ružiči (261)	2			
148. Sočice (57)	35	1		
149. Srednje (129)	20	10		
150. Srednja Ljubotina (207)	8			
151. Srednje Strane (174)	29	3	1	
152. Srdanovići (82)	3			
153. Staban (108)	8	1		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Putih baština
154. Streska (171)	9			
155. Strmac (43)	24	9		
156. Stražište (223)	2			
157. Sudići (99)	12			
158. Suha Studenica (137)	8			
159. Suri (140)	4			
160. Šavica (181)	3			
161. Šaš (235)	17	1		
162. Šimšići (177)	5			
163. Škopica (122)	38	12		
164. Svitlina (227)	50	8		
165. Šljivice (272)	11			
166. Šljivno (89)	10	5		
167. Štavica (240)	12			
168. Toplik (48)	32			
169. Trnovo (118)	9			
170. Tvrdomišla (25)	77	3		
171. Ustiprača (107)	35	4		
172. Uvće (34)	21			
173. Vihre (52)	15	4		
174. Vituz (199)	7			
175. Vragolovi (83)	14	1		1
176. Vratarići (252)	1			
177. Vrhbarje (250)	4			1
178. Vrhlazje (190)	44	15		
179. Vrhprača (90)	39	6		
180. Akindžije s. s. (91)	1			
181. Vrhprača (239)	13	2		
182. Vrtići d. i. Popovići (9)	25			
183. Vudvage (38)	20	9		
184. Zagorice (77)	20			
185. Zakomo (24)	29	2		
186. Zemalička (72)	30	5		
187. Zemljegre (168)	30	13		
188. Žitovac (19)	13	1		
189. Akindžije s. s. (20)	1			
190. Akindžije sela Obri	3			
191. Akindžije sela Bormanovići	2			
192. Akindžije sela Čeman	1			
193. Akindžije sela Tvrdomišla	28			

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
194. Akindžije sela Koprivica	2			
195. Akindžije sela Borovsko	2			
196. Akindžije sela Uvće	1			
197. Akindžije sela Strmac	2			
198. Akindžije sela Ploča	1			
199. Akindžije sela Toplik	4			
200. Akindžije sela Kozadre	7	1		
201. Akindžije sela Vihre	5			
202. Akindžije sela Gornja Rakitnica	2			
203. Akindžije sela Sočice	2			
204. Akindžije sela Pšena Krena	1			
205. Akindžije sela Ponor d. i. Brest	2			
206. Akindžije sela Duge	15	5		
207. Akindžije sela Vragolovi	2			
208. Akindžije sela Drugova Njiva	1			
209. Akindžije sela Radinići	9			
210. Akindžije sela Donji Seljani	1			
211. Akindžije sela Borač (127)	14	2		
212. Akindžije sela Gornja Brnjica	4	2		
213. Akindžije sela Mali i Gornji Dretun	1			
214. Akindžije sela Đenovići	3			
215. Akindžije sela Krčan	1			
216. Akindžije sela Koprivna Luka	3			
217. Akindžije sela Crni Vrh	2			
218. Akindžija sela Štavica	1			
219. Akindžije sela Petkovići	2			
220. Akindžije sela Raškovići	1			
221. Čifluk Ahmeda s. Jusufovog	2	2		
222. Čifluk Hamze Radonjinog	5			
223. Čifluk Kurda Ibrahimovog	1			
224. Čifluk Mustafe i Mahmuda	8			
225. Čifluk Durmiša	5			
226. Selo Selište (75)	4			
227. Selo Srednja Vinča	37	9		
228. Mahala Prinčići (111)	30	8		
229. Mahala Gradčanica (111)	15	4		
230. Mahala Modrik (111)	7			
231. Selo Zabrđe (119)	14	4		
232. Selo Gornja Loznica (121)	8	2		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
233. Selo Sredja i Dolnja Loznica (133)	7			
234. Selo Otričevo (154)	12			
235. Selo Vrašov Dol (162)	11	1		
236. Selo Mrkodol (196)	4			
237. Mezra Kodimlja (211)	2		1	
238. Selo Ragalići (222)	1			
239. Mezra Ipekli Junusa na Glasincu	5			
240. Selo Ravašnica (232)	30	2		
241. Selo Štitarići (257)	4			
242. Čifluk Jusufa (262)	5			
243. Selo Miočić d. i. Šimunina	2			

Naseljena mjesta nahije Studena po popisu iz 1604. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
1. Čifluk Hasana (22)	3			
2. Selo Čunak (20)	8			
3. Mezra Dvorište (23)	1			
4. Akindžije sela Čunak (21)	2			
5. Selo Dobročevići (12)	21	13		
6. Selo Gordin (5)	24			
7. Akindžije s. s. (6)	3			
8. Selo Košutice (4)	30	3		
9. Akindžije s. s. (5)	1			
10. Selo Kukavice (1)	10			
11. Selo Likodor (6)	28	3		
12. Akindžije s. s. (7)	4			
13. Selo Ljubovići (8)	30	9		
14. Akindžije s.s. (9)	5			
15. Selo Mičivode (10)	30	9		
16. Selo Predražići (11)	3			
17. Selo Pridvorice (15)	17			
18. Selo Podbrašići (16)	1			
19. Selo Radinčići (18)	31	2		
20. Akindžije u s. s. (19)	9			
21. Mezra Sučuce (16)	3			

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
22. Selo Surojice (13)	26	1		
23. Akindžije s. s. (14)	1			

Naseljena mjesta nahije Olovo po popisu iz 1604. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
1. Selo Berisalići (121)	18	2		
2. Selo Bogunovići (59)	19			
3. Akinžije sela Berisalići (122)	1			
4. Selo Borovo Polje (8)	4			
5. Selo Brgoševići (7)	7		8	
6. Selo Brlog d. i. Brajakovići (108)	49	1		
7. Akindžije s. s. (109)	3			
8. Selo Bukovići (96)	11			
9. Selo Bukovi Dol (78)	19		1	
10. Selo Crepina (170)	4			
11. Selo Čalašići (101)	27	2		
12. Selo Čečan (4)	31	5		
13. Selo Čugova (62)	2			
14. Selo Čunište (126)	13			
15. Selo Dabudići (82)	24	6		
16. Selo Deščić (837)	26	14		
17. Selo Dobrojevići (153)	21	9		
18. Akindžije s. s. (154)	2			
19. Selo Dolač (140)	11			
20. Selo Dolnja Slunja (155)	7			
21. Selo Dolnje i Gornje Dragobrađe (29)	37	4		
22. Akindžije s.s.	7			
23. Selo Dolnji Žulj (65)	17	6		
24. Selo Dragojlovina (22)	17			
25. Selo Dragomilići (144)	8	12		
26. Selo Dretun (12)	1		8	
27. Selo Gavčići (146)	34	3		
28. Akindžije s.s. (147)	7			
29. Selo Glavičina (163)	53	10		
30. Selo Golokopita (168)	3			
31. Selo Gordići (93)	14	4		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
32. Akindžije s.s. (94)	2			
33. Selo Gornja Slunja (32)	23	1		
34. Selo Gornja Slunja (76)	13			
35. Selo Gornje Banje (14)	44			
36. Selo Gornje Jadre (169)	19		10	3
37. Selo Gornji i Dolnji Kuti (27)	45			
38. Akindžije s.s. (28)	1			
39. Selo Gornji Tekmir (161)	9			
40. Selo Gornji Žulj (136)	13			
41. Akindžije s.s. (137)	7			
42. Selo Grab (164)	9			
43. Akindžije s.s. (165)	5	2		
44. Selo Grabovica (81)	17	1	1	
45. Selo Grabivca (85)	10			
46. Selo Haljuga (53)	2			
47. Selo Ižab (151)	7			
48. Selo Jablanica (80)	23			
49. Selo Jasenova Polja (74)	1			
50. Selo Jakići (77)	60	6	1	
51. Selo Jogljevići (9)	5			
52. Selo Karatići (83)	24	16		
53. Kasaba Knežina (15)				
Mahala džamije Sultan Selima	73	23		
54. Raja varoši Knežina (15)	8			
55. Akindžije s. kasabe (15)	3			
56. Selo Kličići	18	5		1
57. Selo Kovačice (91)	7	1		
58. Selo Koprivno Brdo (88)	7			
59. Selo Kozjak (73)	12	1		
60. Selo Krajinići (138)	15	2		
61. Selo Križevići (20)	32		8	4
62. Selo Krtoli (148)	19			
63. Selo Kruševo (6)	43	4		
64. Selo Labarići (150)	5			
65. Selo Lapun (103)	9			
66. Akindžije s.s. (104)	2			
67. Selo Lazi (162)	40	2		
68. Selo Medupalež (123)	46	20		
69. Selo Medujevići (99)	25	1		
70. Selo Meduričje (61)	27			

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
71. Akindžije sela Medujevići (100)	1			
72. Selo Metilj (79)	14			
73. Selo Miloradići (50)	7			
74. Akindžije sela Miloradići (51)	2			
75. Selo Milunovići (33)	15	1		
76. Selo Milunovići (86)	25	7		
77. Akindžije s.s. (87)	3			
78. Selo Mogušići (116)	23			
79. Selo Morač Dol (3)			3	
80. Selo Nikoćići d.i. Deščići (38)	7			
81. Akindžije s. s. (39)	4			
82. Selo Novačka (117)	37	4	8	
83. Selo Odanići (84)	14			
84. Pazar Olovo (1)				
Mahala muslimana	16	3		
Mahala Vukić Prike			18	
Mahala Radosava			8	
Mahala Stipana Lugića			18	
Mahala Radivoja			16	
Mahala Ivana			19	
Mahala Pavla Ivankovog			8	
Mahala Radina Kosačića			11	
Mahala Ivana Vladojevog			7	
Mahala Nikole Đorđevog			16	
84. ^a Selo Orlja (120)	33	2		
85. Selo Ovčar (105)	3			
86. Selo Ozrilovići (44)	14	5		
87. Akindžije s. s. (45)	1			
88. Selo Petrovići (139)	34	4		
89. Selo Poblajka (158)	5			
90. Selo Podgorje (5)	24			
91. Selo Podstranje (10)	14	1		
92. Selo Ponirka (48)	11	5		
93. Akindžije s. s. (49)	2			
94. Selo Ponor (60)	5			
95. Selo Pridvorica (46)	39	6		
96. Akindžije s. s. (47)	11			
97. Selo Pridvorica (68)	36	1	1	
98. Akindžije s. s. (69)	4			
99. Selo Pridvorica d. i. Kosača (159)	21	3		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
100. Selo Prijevići d.i. Dretelj (106)	41			
101. Selo Radilovići (40)	8			
102. Selo Rečice (143)	30	5		
103. Selo Rogočići (57)	13			
104. Selo Sedice (156)	8	3		
105. Akindžije s.s. (157)	7			
106. Selo Solun (75)	7			
107. Selo Strančići d.i. Bukovići (113)	10			
108. Akindžije s.s. (114)	2			
109. Selo Stojakovići (63)	15			
110. Akindžije s.s. (64)	17	2		
111. Selo Strmice (21)	22			
112. Selo Štavice (178)	2			
113. Selo Tošići (142)	22			
114. Selo Usta (145)	6			
115. Selo Veljšići (97)	9			
116. Selo Visal (171)	3			
117. Selo Vrapci (41)	26	4		
118. Akindžije s.s. (42)	3			
119. Selo Vrhurika (166)	8			
120. Akindžije s. s. (167)	2			
121. Selo Vrutka (70)	40	12		1
122. Akindžije s. s. (71)	3			
123. Selo Vukovići (89)	9			2
124. Akindžije s.s. (90)	1			
125. Selo Zagrađe (115)	1		8	
126. Selo Žeravice (11)	44	2	20	
127. Selo Žrnovica d. i. Jahši Pazar (34)	33	1		
128. Vojnuci s. s. (35)	6			
129. Akindžije sela Žrnovica (36)	3			
130. Selo Žrnjeva (52)	28	3		
131. Selo Žučka (56)	40	3		
132. Mezra Žulj (67)	12	2		
133. Selo Bila Voda (54)	19			
134. Akindžije s. s. (55)	7			
135. Akindžije sela Rogočići (58)	1			
136. Akindžije sela Dolnji Žulj (65)	17			
137. Selo Dolnje Ivje drugo ime				

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
Rakitnica (92)	10			
138. Selo Dolnja Mahala (Čalašići) (101)	21	8		
139. Akindžije sela Čalašići (102)	1			
140. Akindžije sela Prijevići (107)	6			
141. Selo Ljeska (118)	12		1	
142. Akindžije s. s. (119)	1			
143. Akindžije sela Dolac (141)	1			
144. Akindžije sela Pridvorica (160)	4			
145. Čifluk Alije Alođozovog (180)	1			
146. Čifluk Alije sina Isaovog (98)	11			
147. Čifluk Jusufa (127)	2			
148. Čifluk Kasima sina Ilijasovog (43)	6			
149. Čifluk Mesih- age (112)	2	5		

Naseljena mjesta nahije Dobrun po popisu iz 1604. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
1. Selo Babijak d. i. Poljanica (18)	32		1	
2. Selo Blace (6)	9			
3. Selo Borkovići d. i. Varošina (24)	6		8	
4. Selo Čačkovići (29)	3		5	
5. Selo Češljar d. i. Velje Selo (23)	4		10	
6. Dobrun (9)				
Mahala džanije	24	3		
Mahala Varoš	6		13	16
7. Selo Dragomanići (7)	11			
8. Selo Drilje (12)	10			
9. Selo Gornje Selo (8)	2		8	
10. Selo Jablanica (13)	3		11	
11. Selo Jagodina (20)	21	1	1	
12. Selo Podgorje (27)			8	
13. Selo Popov Dol (15)	9		8	
14. Selo Radojin Potok (16)	1			
15. Selo Smrdan (28)	1		7	
16. Selo Stipan d. i. Varošina (25)	2		7	
17. Selo Strujići (26)	3		7	

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
18. Selo Stupnica (21)			9	
19. Selo Šovagovina (10)	25			
20. Selo Vihnje Potok (19)	9		8	
21. Selo Zagrebje (14)	13			
22. Selo Zlodol (11)	20		5	
23. Selo Žagri (22)	18			

Naseljena mjesta nahije Višegrad po popisu iz 1604. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
1. Selo Babin Potok (52)	16		8	
2. Selo Brezje (61)	7		3	
3. Selo Brodoševići (50)	11			
4. Selo Dobrići (24)	23	2		
5. Selo Dolnja Bijoča (51)	23			
6. Selo Dolnja Dugovica (36)	18			
7. Selo Dolnja Jelašnica (14)	30	11	4	
8. Selo Dolnja Oniska (60)	9		5	
9. Selo Dolnja Pridvorica (56)	11			
10. Selo Dolnja Vrbina (33)	20			
11. Selo Dolnji Jelovčići (17)	21			
12. Selo Dolnji Šip (41)	21			
13. Selo Dolnji Velji Lug (10)	14	2	17	
14. Selo Dolova d. i. Doboj (59)	35		3	
15. Selo Drinjsko (28)	59	5	2	2
16. Selo Drinjsko (39) d. i. Šiškovići	15		1	
17. Selo Dubova (7)	48	1		6
18. Selo Garice (11)	3		8	
19. Selo Gologlava (40)	22			
20. Selo Gornja Dugovica (37)	11		4	
21. Selo Gornje Vrunje (45)	18			
22. Selo Gornji Gostilj (29)	9		1	
23. Selo Gornji Šip (43)	18			
24. Selo Gornji Velji Lug (9)	17		3	
25. Selo Haluge (15)	1			
26. Selo Krive Strane (57)	25		1	
27. Selo Kršun Barc (44)	21			

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
28. Selo Lazi (6)	5	1	1	
29. Selo Lazica (12)	28			
30. Selo Međuričje (55)	31		2	
31. Selo Mílo Selo (25)	9			
32. Mahala Mokrolug (21)	6		31	
33. Selo Molovići (68)			2	
34. Selo Moromišlje (38)	30	9		
35. Selo Orašnica (13)	9			
36. Selo Osojno Drinjsko (26)	28			
37. Selo Pali (54)	28		18	
38. Selo Pašt (53)	31			
39. Selo Plaz (58)	29			
40. Selo Podgrađe (27)	11			
41. Selo Podžitići (62)	7			
42. Pazar Pribor (20)			111	17
43. Selo Sitočeva (32)	61	1		7
44. Selo Srednja Loznica (8)	15	1		
45. Selo Skobrnjica (67)	12			
46. Selo Strmica (49)	70		2	
47. Selo Šetići (847)	9		8	
48. Selo Uškoplje (48)	8		2	
49. Selo Ustibare (46)	24		11	
50. Kasaba Višegrad				
Mahala Sultana Bajezida (1)	75	15		
Varoš u samom Višegradu (1)	4		32	30
Mahala Raškovo (1)	3		1	2
51. Selo Vranovina (42)	13			
52. Čifluk Radice (22)	6			
53. Čifluk Tomaša (30)			3	
54. Selo Češalj (18)	11			
55. Selo Gornji Jelovčići (19)	16			

Naseljena mjesta nahije Hrtar po popisu iz 1604. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
1. Selo Bližnje Polje (26)	5			
2. Selo Dolnja Kuka (12)	18			
3. Selo Dolnja Loznica (8)	6		2	

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
4. Selo Dolnje Tatovice (22)	16	1	2	
5. Selo Dolnji Gostilj (7)	30		3	
6. Selo Dolnji Izgrad (6)	7			
7. Selo Dotiševo (14)	30	1		
8. Selo Gornja Blašnica (19)	4			
9. Selo Gornja Loznica (23)	20	2		
10. Selo Gornje Obramlje (2)	43			
11. Selo Gornje Tatovice (21)	12		1	
12. Selo Gornji Izgrad (15)	14			
13. Selo Gornji Žljeb (5)	51		7	1
14. Hrtar (1)	70	6	5	
15. Selo Klačiči (16)	65	5	15	
16. Selo Koritići (27)	2			
17. Selo Preduj (23)	53		8	
18. Selo Preska (18)	8			
19. Selo Ristići (24)	16			
20. Selo Slanice (3)	31	3		
21. Akindžije sela Slanice	2			
22. Selo Starovo (13)	96	20	15	
23. Selo Dolnji Žljeb (9)	33		1	
24. Selo Dolnje Obramilje (10)	19			
25. Selo Srednji Izgrad (25)	2			
26. Selo Gornji Gostilj (11)	40	5		

Naseljena mjesta nahije Brodar po popisu iz 1604. godine

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
1. Selo Beliška (24)	20	2		
2. Selo Bresne Stijenc (21)	42	12		
3. Brodar (1)	22		6	
4. Selo Brzava (26)	4			
5. Selo Crijep (6)	19	2		
6. Selo Crnica (18)	20	6	4	
7. Selo Crni Vrh (23)	50	4		
8. Selo Dolnja Orahovica (19)	38	1	2	
9. Dolnja Ružica (11)	15			
10. Dolnje Ravne (17)	20	15		
11. Dolnji i Gornji Krujići (13)	70	7		

IME MJESTA (broj folije)	Musl.	Neož.	Hriš.	Pustih baština
12. DolnjiMedvjedići (2)	76	25	3	
13. Selo Došlica (16)	30			
14. Selo Dubočica (3)	31	4		
15. Selo Gornja Orahovica (20)	49			
16. Selo Gornja Ružica (11)	26	1	1	
17. Selo Hladov Dol (5)	36	17		
18. Selo Hmeljna Luka (10)	30	25		
19. Selo Jarinova (15)	30			
20. Selo Lisova (4)	59		4	
21. Selo Osojbova (7)	50	9		
22. Pokornik (8)	11	5		
23. Selo Srednja Orahovica (11)	29			
24. Selo Tošanići (22)	50			

ŠIRENJE ISLAMA U VILAJETU PAVLI

Re z i m e

Nakon osvojenja Bosne Osmanlije su podijelili bosanski sandžak na velike vilajete. Jedan od njih bio je Vilajet Pavli koji je po popisu iz 1469. godine obuhvatao nahije: Višegrad, Dobrun, Hrtar, Brodar, Borač, Prača, Studena ili Kamenska, Volujak, Glasinac, Pale i Olovo. Ovaj rad bavi se proučavanjem širenja islama na ovom području krajem 15. i početkom 16. sve do početka 17. stoljeća na osnovu tapu tahrir deftera iz 1489., 1516., 1540. i 1604. godine.

Godine 1489. već su značajne razmjere širenja islama na ovom području. Još se ne primjećuje razlika u širenju islama među stanovništvom gradskih i seoskih naselja. Čak bi se moglo reći da gradske sredine u ovom periodu zaostaju za seoskim. Još nema kasaba tj. gradskih naselja orijentalno-islamskog tipa i gradovi ovog područja još ne predstavljaju nikakav značajan faktor širenja islama. Na islam prelazi mahom zemljoradničko seosko stanovništvo. Iz popisa je očit da se radi o domaćem stanovništvu jer su skoro bez izuzetka imena očeva popisanih muslimana hrišćanska. Najveći procenat muslimana u defteru iz 1489. godine ima nahija Borač (30%), Olovo (23%), Prača (23%) i Višegrad (22%), dok je manji procenat u nahijama Brodar (13%), Hrtar (13%) i Dobrun (4%).

Širenje islama naročito je intenzivno krajem 15. i početkom 16. stoljeća. Nahija Borač, npr. 1516. broji 68 % muslimanskih domaćinstava, a 1540. već 86 %.

1604. godine procenat muslimana po nahijama izgleda ovako: Studena 100%, Borač 99%, Brodar 98%, Olovo 92%, Hrtar 92%, Višegrad 80% i Dobrun 64%. U ukupnom broju popisanih stanovnika čitavog ovog područja muslimani su zastupljeni sa 93 %.

Neka gradska naselja ovog područja transformišu se vremenom u kasabe, a dolazi i do formiranja sasvim novih kasaba, tamo gdje ranije nije bilo gradskog naselja. 1516. registrovane su prve džamije na ovom području u Rogatici i Višegradu i to obje sultana Bajezida II. Stanovništvo kasaba koje se bavi gradskom privredom dobiva gradski status koji privlači veći broj muslimana iz okolnih sela, pa gradovi bilježe brz demografski razvoj. U urbanom razvoju gradova velik je značaj vakufa.

Tamo gdje se ukazala potreba obezbjeđivanja važnih puteva podizane su nove kasabe. Takav su primjer Knežina : Glasinac. Ove kasabe se odmah naseljavaju muslimanskim stanovništvom i razvijaju kao gradska naselja orijentalno-islamskog tipa.

EXPANSION OF ISLAM IN VILAYET PAVLI

Summary

After the conquest of Bosnia Ottoman rulers divided Bosnian Sanjak into large Vilayets. One of them was Vilayet Pavli which, according to the register of 1469, encompassed the following nahiyas: Višegrad, Dobrun, Hrtar, Brodar, Borač, Prača, Studena or Kamenska, Volujak, Glasinac, Pale and Olovo. The present paper explored the expansion of Islam in the Vilayet Pavli during the end of the 15th c., the 16th c., and the beginning of the 17th century, on the basis of Tapu Tahrir Defters (Cadastral registers) of the years 1489, 1516, 1540 and 1604.

In 1489, the expansion of Islam in this region had already been significant. Yet, no difference could be noticed between the urban and rural population concerning the process of islamization. It could even be said that in this period the cities were lagging behind the villages in the expansion of Islam. Kasabas, Oriental-Islamic urban settlements, had not yet been formed, so that cities of this region still played no important role in spreading the Islam. Islam had been accepted mainly by the agricultural rural population. It was obvious from the registers that the majority of Muslim population in question had been population of Christian origin. According to the register of 1489, the largest percentage of Moslems was found in Nahiyas: Borač (30%), Olovo (23%), Prača (23%) and Višegrad (22%), while the other Nahiyas had lower percent of Moslems: Brodar (13%), Hrtar (13%) and Dobrun (4%).

The expansion of Islam was intensified at the end of the 15th c. and in the 16th century. For example, Nahiya Borač had 68 % of Muslim households in 1516, while in 1540 that percentage increased to 86 %.

The percentage of Moslems in 1604 was as follows: Studena (100%), Borač (99%), Brodar (98%), Olovo (92%), Hrtar (92%), Višegrad (80%) and Dobrun (64%). Moslems formed 93% of the total number of population listed in these registers.

Some urban settlements of this region had in time been transformed into kasabas, as well as some new kasabas were founded where no settlements had existed before. In 1516 first mosques in this region were built in Rogatica and Višegrad, both endowments of Sultan Bayazid II. Large number of Moslems moved from villages to kasabas, being attracted by urban status given to those engaged in urban economy. The result of the migrations was quick demographic development of the cities.

When the need had arisen to ensure important roads the new kasabas were built. Such kasabas were Knežina and Glasinac. Newly built kasabas were settled with Muslim population and developed as Oriental-Islamic settlements.

Vakifs were very important for urban development.